

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

1. märts 2018*

Eelotsusetaotlus – Riigihanked – Direktiiv 2004/18/EÜ – Põllumajanduslike nõustamisteenuste riigihankemenetlus – Riigihanke olemasolu või puudumine – Teenushankesüsteem, millega saavad ühineda kõik eelnevalt kindlaks määratud tingimustele vastavad ettevõtjad – Süsteem, millega teistel ettevõtjatel ei ole hiljem võimalik ühineda

Kohtuasjas C-9/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) 22. detsembri 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. jaanuaril 2017, menetluses, mille algatamist taotles

Maria Tirkkonen,

menetluses osales:

Maaseutuvirasto,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby (ettekandja) ja M. Vilaras,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- M. Tirkkonen, esindaja: *asianajaja* A. Kuusniemi-Laine,
- Soome valitsus, esindaja: S. Hartikainen,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Tokár ja I. Koskinen,

olles 13. detsembri 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: soome.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT 2004, L 134, lk 114; ELT eriväljaanne 06/07, lk 132) artikli 1 lõike 2 punkti a.
- 2 Eelotsusetaotlus esitati menetluse raames, mille algatamist taotles M. Tirkkonen seoses asjaoluga, et Maaseutuvirasto (Maaeluumet, Soome, edaspidi „amet“) lükkas tagasi pakkumuse, mille ta oli esitanud selleks, et ta valitaks süsteemi „Neuvo 2020 – Maatilojen neuvontajärjestelmä“ („Neuvo 2020 – põllumajandustootjate nõustamissüsteem“; edaspidi „põllumajandustootjate nõustamissüsteem Neuvo 2020“) raames valdkonna „Põllumajandusloomad, tervishoiukavad“ nõustajaks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2004/18

- 3 Direktiivi 2004/18 artiklis 1 „Mõisted“ on sätestatud eeskätt järgmist:
„[...]“
2.
a) *Riigihankelepingud* – ühe või mitme ettevõtja ning ühe või mitme ostja vahel kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud lepingud, mille objektiks on ehitustööd, toodete tarnimine või teenuste osutamine käesoleva direktiivi tähenduses.

[...]

5. *Raamleping* – leping ühe või mitme ostja ning ühe või mitme ettevõtja vahel, mille eesmärk on kehtestada teatava aja jooksul sõlmitavaid lepinguid reguleerivad tingimused, eelkõige hinna ja vajadusel ettenähtud koguse osas.

[...]“.

- 4 Selle direktiivi artiklis 32, mis on pühendatud „[r]aamlepingutele“, on eeskätt ette nähtud järgmist:

„[...]“

2. Raamlepingute sõlmimisel täidavad ostjad käesolevas direktiivis nimetatud protseduurireegleid kõigis etappides kuni asjaomasel raamlepingul põhinevate lepingute sõlmimiseni. Raamlepingu osapooled valitakse artikli 53 kohaselt kehtestatud lepingute sõlmimise kriteeriumide alusel.

Raamlepingul põhinevad lepingud sõlmitakse lõikudega 3 ja 4 sätestatud menetluste kohaselt. Neid menetlusi võib rakendada üksnes nende ostjate ning ettevõtjate vahel, kes olid raamlepingu esialgsed osapooled.

Raamlepingul põhinevate lepingute sõlmimisel ei tohi osapooled ühelgi juhul asjaomases raamlepingus sätestatud tingimusi oluliselt muuta, eriti lõikes 3 osutatud juhul.

[...]

4. Kui raamleping sõlmitakse mitme ettevõtjaga, peab ettevõtjaid olema vähemalt kolm, kuivõrd on olemas piisav arv valikukriteeriumidele vastavaid ettevõtjaid ja/või tingimustele ja lepingute sõlmimise kriteeriumidele vastavaid pakkumisi.

Mitme ettevõtjaga sõlmitud raamlepingutel põhinevaid lepinguid võib sõlmida:

- raamlepingus kehtestatud tingimustel, kusjuures uut konkurssi välja ei kuulutata, või
- juhul, kui kõik tingimused ei ole raamlepinguga kehtestatud ning osapooled konkureerivad uuesti samadel ja (vajaduse korral) täpsemini määratletud tingimustel ning asjakohasuse korral ka muudel raamlepingu kirjeldustes nimetatud tingimustel, sõlmitakse kõnealused lepingud järgmise korra kohaselt:
 - a) iga sõlmitava lepingu puhul peavad ostjad kirjalikult nõu lepingut täita suutvate ettevõtjatega;
 - b) ostjad määravad piisavalt pika tähtaja, mis võimaldab iga konkreetse lepinguga seoses pakkumisi esitada, ning arvestavad seejuures selliste teguritega, nagu on lepingu objekti keerukus ja pakkumiste saatmiseks vajalik aeg;
 - c) pakkumised esitatakse kirjalikult ning nende sisu jääb vastamiseks ettenähtud tähtaja möödumiseni konfidentsiaalseks;
 - d) ostjad sõlmivad lepingu pakkujaga, kes on raamlepingu kirjeldustes kehtestatud lepingute sõlmimise kriteeriumide põhjal esitanud parima pakkumise.“

Määrus (EL) nr 1305/2013

- 5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT 2013, L 347, lk 487), „[n]õustamisteenuse[i]d, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenuse[i]d“ käsitleva artikli 15 lõikes 3 on ette nähtud:

„Asutustel ja isikutel, kes on valitud osutama nõustamisteenuseid, peavad olema piisavad ressursid järjepidevalt koolitatud ja kvalifitseeritud personali ning nende poolt osutatavate nõustamisteenuste valdkonnas nõustamiskogemuse ja usaldusväärsuse näol. Käesoleva meetme toetusesaajad valitakse pakkumismenetluses. Valikumenetlust reguleerib riigihankeid käsitlev õigus ja see on avatud nii avalik-õiguslikele kui ka eraõiguslikele isikutele. Valikumenetlus peab olema objektiivne ja sellest jäetakse kõrvale kandidaadid, kellel on huvide konflikt.

[...]“.

Määrus (EL) nr 1306/2013

- 6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT 2013, L 347, lk 549; parandus ELT 2016, L 130, lk 5), artikli 12 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid loovad põllumajandusmaa majandamist ja põllumajandusettevõtete juhtimist käsitleva toetusesaajate nõustamise süsteemi („põllumajandusettevõtete nõustamise süsteem“) [...]“.

- 7 Selle määruse artikli 13 „Põllumajandusettevõtete nõustamise süsteemiga seonduvad erinõuded“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et põllumajandusettevõtete nõustamise süsteemi raames töötavad nõustajad on nõuetekohase kvalifikatsiooniga ja korrapäraselt koolitatud.“

Rakendusmäärus (EL) nr 808/2014

- 8 Komisjoni 17. juuli 2014. aasta rakendusmääruse (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse määruse nr 1305/2013 rakenduseeskirjad (ELT 2014, L 227, lk 18), „[n]õustamisteenuseid pakkuvate asutuste ja isikute valimi[st]“ käsitlev artikkel 7 on sõnastatud järgmiselt:

„Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 15 lõikes 3 osutatud pakkumismenetlustes järgitakse liidus ja liikmesriikides kehtivaid riigihanke-eeskirju. Menetlustes võetakse nõuetekohaselt arvesse taset, mis taotleja on kõnealuses artiklis osutatud kvalifikatsioonide puhul saavutanud.“

Direktiiv 2014/24/EL

- 9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18 kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65) artikli 91 esimese lõiguga tunnistati direktiiv 2004/18 alates 18. aprillist 2016 kehtetuks.

Soome õigus

- 10 Direktiiv 2004/18 võeti Soome õigusesse üle riigihangete seadusega (348/2007) (laki julkisista hankinnoista (348/2007); edaspidi „riigihangete seadus“).
- 11 Põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis põllumajandustoetuste andmise seaduse (192/2013) (laki maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013)) § 45 lõike 1 kohaselt valitakse nõustajad välja riigihangete seaduses sätestatud korras ja nimetatakse kindlaksmääratud ajavahemikuks, mis lõpeb siis, kui saab läbi Mandri-Soome maaelu arengukava aastateks 2014–2020. Selle seaduse § 45 lõike 2 kohaselt on väljavalimise ja nõustajaks nimetamise tingimus see, et nõustaja on nõustamistevõimega ja ulatuse seisukohast piisavalt asjatundlik; lisaks peab ta vastama selle seaduse §-s 46 nimetatud suutlikkuse nõuetele.
- 12 Sama seaduse § 45 lõike 3 kohaselt peab nõustaja säilitama ja arendama põllumajandustootjate nõustamisel vajalikke ametioskusi.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 13 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Soome Vabariik kehtestas Mandri-Soome maaelu arengukava aastateks 2014–2020; amet kuulutas sellega seoses 16. septembril 2014 avaldatud hanketeatega välja riigihankemenetluse põllumajandustootjate nõustamissüsteemi Neuvo 2020 raames ajavahemikuks 1. jaanuarist 2015 kuni 31. detsembrini 2020 nõustamisteenuste kohta lepingute sõlmimiseks.
- 14 Põhikohtuasjas kõne all olevate nõustamisteenuste osutamise suhtes kohaldatakse hanketeatele lisatud raamlepingu projektis sätestatud tingimusi.
- 15 Selles hanketeates nimetatud nõustamisteenuseid pakutakse põllumajandustootjatele ja muudele maakasutajatele, kes on sõlminud keskkonnalepingu keskkonnahüvitiste maksmise kohta. Nõustamist soovivad põllumajandustootjad võivad pöörduda omal valikul põllumajandustootjate

nõustamissüsteemi Neuvo 2020 liikmest mis tahes nõustaja poole. Sellele nõustajale makstakse seejärel tasu vastavalt osutatud teenustele, kusjuures amet maksab käibemaksuta tunnitasu ja põllumajandustootja kanda jääb üksnes käibemaks.

- 16 Põllumajanduslike nõustamisteenuste osutajate väljavalmimise võimaldamiseks ning vastavalt määruse nr 1305/2013 artikli 15 lõike 3 ja määruse 1306/2013 artikli 13 lõike 1 nõuetele nõudis amet pakkujatelt, kes soovisid kõnealuse süsteemi raames teenuseid osutada, et nad oleksid kvalifitseeritud, korrapäraselt koolitatud ning nõustamiskogemusega valdkondades, milles nad soovivad nõustamisteenust osutada.
- 17 Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, tegi amet esiteks 18. detsembril 2014 tingimusliku pakkumuste edukaks tunnistamise otsuse (edaspidi „vaidlusalune otsus“), milles ta valis välja kõik pakkumuse esitanud nõustajad, kes vastasid hanketeates ja selle lisades ette nähtud suutlikkuse- ja miinimumnõuetele. Järgmiseks valis amet lõplikus pakkumuste edukaks tunnistamise otsuses nimetatud pakkujate hulgast välja need, kes olid sooritanud hanketeate lisas nimetatud eksami.
- 18 M. Tirkkoneni ei olnud nende nõustajate nimekirjas, kellele anti vaidlusaluse otsusega tingimuslikult luba süsteemiga ühineda; seda põhjendusel, et ta ei olnud täitnud hanketeate vormi „Pakkumuse vorminõuete ja hanketingimuste täitmine“ punkti 7, kus teenuseosutaja pidi märkima, kas ta nõustub hanketeatele lisatud raamlepingu projektis sisalduvate tingimustega, märgistades selleks kas lahtri „jah“ või „ei“. Kuivõrd amet leidis, et selle raamlepingu projektis sisalduvate tingimustega nõustumine oli tingimata vajalik, siis lükkas ta vaidlusaluse otsusega M. Tirkkoneni pakkumuse tagasi ning ei andnud talle luba oma pakkumust kohandada kõnealuse vormi punktis 7 lahtri „jah“ märgistamise teel.
- 19 M. Tirkkonen esitas seejärel vaidlusaluse otsuse peale kaebuse markkinaoikeusele (kaubanduskohus, Soome), et saada õigus oma hankedokumente täiendada ja märgistada kõnealuse vormi punkt 7. Oma kaebuse põhistamiseks väitis ta, et põhikohtuasjas kõne all oleva hankemenetluse näol on tegemist loakorraga ning see ei ole seega hõlmatud mõistega „riigihange“. Ta väitis sellest tulenevalt, et amet oleks pidanud tal lubama oma pakkumust täiendada.
- 20 Pärast oma kaebuse 7. septembri 2015. aasta otsusega rahuldamata jätmist esitas M. Tirkkonen apellatsioonkaebuse Korkein hallinto-oikeusele (Soome kõrgeim halduskohus).
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi selles, kas põhikohtuasja suhtes on kohaldatav riigihangete seadus, kuivõrd 2. juuni 2016. aasta otsusest Falk Pharma (C-410/14, EU:C:2016:399) tulenevalt kujutab ühe pakkumuse ja seega eduka pakkumuse esitaja väljavõtmine endast mõistega „riigihange“ direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses olemuslikult seotud asjaolu. Ent kuivõrd pakkujad pidid enne hanketeatele lisatud raamlepinguga ühinemiseks lõpliku loa saamist sooritama hanketeates kirjeldatud eksami, siis märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et need nõuded võivad kujutada endast otsustavaid tunnuseid 26. märtsi 2015. aasta kohtuotsuse Ambisig (C-601/13, EU:C:2015:204, punktid 31 ja 32) tähenduses ja seega tingida kvalifitseerimise „riigihankena“ direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sellegipoolest siiski ühelt poolt, et põhikohtuasjas kõne all olevas hanketeates ei ole määratletud pakkumuste hindamise tingimusi, mille alusel oleks pakkumusi üksteisega võrreldud, ning teiselt poolt, et amet ei hinnanud ega võrrelnud pakkumusi. Seetõttu leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et raamlepinguga oleks lubatud ühineda kõigil selle hanketeate nõuetele vastavatel pakkujatel, kes sooritavad selle hanketeate lisas nimetatud eksami.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab siiski, et ehkki nende teenuseosutajate arvu, kellel lubatakse raamlepinguga ühineda, ei ole hankedokumentides eelnevalt piiratud, on seda tegelikult nimetatud nõuete täitmise kohustuse kaudu ikkagi tehtud.

- 24 Lisaks märgib ta, et 2. juuni 2016. aasta kohtuotsuse Falk Pharma (C-410/14, EU:C:2016:399) aluseks olnud kokkulepete süsteemi eripära seisnes selles, et huvitatud ettevõtjad said süsteemiga kogu selle kehtivuse vältel igal ajal ühineda; sellest piisas selle süsteemi eristamiseks raamlepingust direktiivi 2004/18 tähenduses. Käesoleval juhul ei saa teenuseosutaja aga põllumajandustootjate nõustamissüsteemiga Neuvo 2020 enam ühineda pärast seda, kui amet on teinud lõpliku pakkumuste edukaks tunnistamise otsuse; see piirab eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul nende ettevõtjate arvu, kes saavad nõustamisteenust osutada.
- 25 Selles kontekstis otsustas Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et direktiivi mõiste „riigihankeleping“ hõlmab süsteemi,

- millega avalik-õiguslik üksus kavatseb hankida turult teenuseid eelnevalt kindlaks määratud lepinguperioodiks, sõlmides hanketeatele lisatud raamlepingu projektist tulenevatel tingimustel lepingud kõigi selliste ettevõtjatega, kes vastavad hankedokumentides täpsustatud tingimustele pakkuja suutlikkuse ja osutatava teenuse kohta ning kes sooritavad hanketeates täpsemalt kirjeldatud eksami, ning
- millega ei saa hiljem raamlepingu kehtivuse ajal enam ühineda?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada saada, kas direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et riigihankeks selle direktiivi tähenduses tuleb kvalifitseerida selline põllumajandustootjate nõustamissüsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega avalik-õiguslik üksus valib välja kõik ettevõtjad, kes vastavad hanketeates kehtestatud suutlikkuse nõuetele ja sooritavad samas nimetatud eksami, ning millega ei saa ühineda ükski uus ettevõtja selle süsteemi piiratud kehtivusajal.
- 27 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et kuivõrd direktiiv 2004/18 tunnistati kehtetuks pärast vaidlusaluse otsuse tegemise kuupäeva, siis on selle direktiivi tõlgendus endiselt asjakohane, võimaldamaks eelotsusetaotlusel lahendada põhikohtuasi.
- 28 Nagu Euroopa Komisjon märkis, sõlmitakse põllumajandustootjate nõustamissüsteemi tulemusel teenuste tasu eest osutamise kohta lepingud avalik-õigusliku üksuse, kelle näol võib olla tegemist hankijaga direktiivi 2004/18 tähenduses, ning ettevõtjate vahel; see vastab mõiste „riigihankeleping“ määratlusele, mis on esitatud kõnealuse direktiivi artikli 1 lõike 2 punktis a.
- 29 Siiski tuleb meenutada, et direktiivi 2004/18 eesmärk oli välistada iga hankijate korraldatud riigihanke puhul oht, et eelistatakse kodumaiseid pakkujaid või taotlejaid. Kuid see oht on väga tihedalt seotud ainuõigusega, mis tuleneb hanklepingu sõlmimisest edukaks tunnistatud pakkumuse esitanud ettevõtjaga või ettevõtjatega, kes tunnistati edukaks seoses sellise raamlepinguga, mille sõlmimine on riigihankemenetluse eesmärk (vt selle kohta 2. juuni 2016. aasta kohtuotsus, Falk Pharma, C-410/14, EU:C:2016:399, punktid 35 ja 36).
- 30 Selle kohta on Euroopa Kohus juba rõhutanud, et pakkumuse ja seega eduka pakkumuse esitaja valik on olemuslikult seotud kõnealuse direktiiviga kehtestatud riigihangete regulatsiooniga ja seetõttu mõistega „riigihankeleping“ nimetatud direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses (vt selle kohta 2. juuni 2016. aasta kohtuotsus, Falk Pharma, C-410/14, EU:C:2016:399, punkt 38).

- 31 Järelikult asjaolu, et ei määrata ettevõtjat, kellele antakse hankelepingu täitmise ainuõigus, tingib selle, et ei ole vajadust hankija tegevust reguleerida direktiivi 2004/18 üksikasjalike eeskirjadega, selleks et teda takistada edukaks tunnistamisel eelistamast kodumaiseid ettevõtjaid (vt selle kohta 2. juuni 2016. aasta kohtuotsus, *Falk Pharma*, C-410/14, EU:C:2016:399, punkt 37).
- 32 Käesoleval juhul tuleb seega kindlaks teha, kas amet valis välja ühe pakkumuse kõigi nende hulgast, mis vastasid tema poolt hanketeates seatud tingimustele.
- 33 Selle kohta nähtub eelotsusetaotlusest, et amet soovib luua selliste nõustajate salve, kes peavad vastama teatavale arvule tingimustele. Kuivõrd amet valib välja kõik pakkujad, kes need nõuded täidavad, siis on selge, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 39, et ta ei tee vastavaks tunnistatud pakkumuste vahel mingit valikut ja piirdub kvalitatiivsetele kriteeriumidele vastavuse tagamisega.
- 34 Seda hinnangut ei sea kahtluse alla eelotsusetaotlusest nähtuv asjaolu, et põhikohtuasjas kõne all oleva põllumajandustootjate nõustamissüsteemiga ühinemine on võimalik ainult teatava eelneva ajavahemiku vältel, mis lõpeb eksami korraldamise või hiljemalt lõpliku pakkumuste edukaks tunnistamise otsuse avaldamise hetkel, mistõttu ei ole sellisel nõustajal nagu M. Tirkkonen võimalik põllumajandustootjate nõustamissüsteemiga ühineda.
- 35 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 51 ja 52, ei oma nimelt mingit tähtsust asjaolu, et erinevalt 2. juuni 2016. aasta kohtuotsuse *Falk Pharma* (C-410/14, EU:C:2016:399) aluseks olnud kontekstist ei saa huvitatud ettevõtjad sellise põllumajandustootjate nõustamissüsteemiga, nagu on kõne all põhikohtuasjas, igal ajal ühineda. Käesoleval juhul on otsustav asjaolu see, et hankija ei ole nimetanud ühtegi pakkumuste hindamise tingimust, mis võimaldaks vastavaks tunnistatud pakkumusi võrrelda ja paremusjärjestusse seada. Selle otsustava asjaolu puudumisel, mis on 2. juuni 2016. aasta kohtuotsuse *Falk Pharma* (C-410/14, EU:C:2016:399) punkti 38 kohaselt olemuslikult seotud riigihangete regulatsiooniga, ei saaks selline põllumajandustootjate nõustamissüsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kujutada endast riigihanget direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses.
- 36 Lisaks sellele tuleb meenutada, et isegi juhul, kui pakkujate suutlikkuse kontrollimine ja pakkumuse edukaks tunnistamine toimub ühel ajal, tuleb neid käsitada kahe eraldiseisva toiminguna, mida reguleerivad erinevad eeskirjad (vt selle kohta 20. septembri 1988. aasta kohtuotsus, *Beentjes*, 31/87, EU:C:1988:422, punktid 15 ja 16, ning 24. jaanuari 2008. aasta kohtuotsus, *Lianakis jt*, C-532/06, EU:C:2008:40, punkt 26).
- 37 Seetõttu ei saa „pakkumuste hindamise tingimusteks“ kvalifitseerida tingimusi, mille eesmärk ei ole majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamine, vaid peamiselt selle hindamine, kas pakkujad suudavad asjaomast hankelepingut täita. Tingimusi, mis käsitlevad peamiselt kogemust, kvalifikatsiooni ja vahendeid, mis tagavad asjaomase hankelepingu nõuetekohase täitmise, peetakse nimelt tingimusteks, mis seonduvad pakkujate suutlikkusega hankelepingut täita, mitte „pakkumuste hindamise tingimusteks“; viimast isegi mitte siis, kui hankija on need nii kvalifitseerinud (vt selle kohta 24. jaanuari 2008. aasta kohtuotsus, *Lianakis jt*, C-532/06, EU:C:2008:40, punktid 30 ja 31).
- 38 Seda järeldust ei mõjuta kuidagi lahendus, mis valiti 26. märtsi 2015. aasta kohtuotsuses *Ambisig* (C-601/13, EU:C:2015:204, punktid 31–34), milles Euroopa Kohus sisuliselt märkis, et hankelepingut täitva meeskonna liikmete oskused ja kogemus võivad olla pakkumuste hindamise tingimused hanketeates või hankedokumentides, kuivõrd hankelepingu täitmise kvaliteet võib otsustavalt sõltuda lepingut täitvate isikute kutsealasest tasemest, mis koosneb nende kutsealasest kogemusest ja haridusest; seda eeskätt siis, kui sooritus, mis on hankelepingu objekt, on intellektuaalset laadi ning seisneb koolitus- ja nõustamisteenuste osutamises.
- 39 Sellele hinnangule tuleb siiski lähenda kõnealuse kohtuotsuse aluseks olnud asjaoludega arvestades, see tähendab arvestades sellega, et hankija valis välja pakkumuse, mille ta soovis edukaks tunnistada, mitme vastavaks tunnistatud pakkumuse hulgast. Erinevalt põhikohtuasjast võrdles hankija 26. märtsi

2015. aasta kohtuotsuse Ambisig (C-601/13, EU:C:2015:204, punktid 11, 13 ja 28–34) aluseks olnud kohtuasjas seda tehes tegelikult vastavaks tunnistatud pakkumusi, et teha kindlaks majanduslikult soodsaim pakkumus. Väljapakutud tehnilise meeskonna kogemus oli viimati nimetatud kohtuasjas nimelt pakkumuse olemuslik tunnus ning ei kujutanud endast lihtsalt üht pakkujate suutlikkuse hindamise kriteeriumi.

- 40 Eltoodust tuleneb, et ameti avaldatud hanketeates esitatud nõuded ei saa kujutada endast pakkumuste hindamise tingimusi direktiivi 2004/18 tähenduses.
- 41 Arvestades kõiki eespool esitatud kaalutlusi tuleb esitatud küsimusele seega vastata, et direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et selline põllumajandustootjate nõustamissüsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega avalik-õiguslik üksus valib välja kõik ettevõtjad, kes täidavad hanketeates kehtestatud suutlikkuse nõuded ning sooritavad samas nimetatud eksami, ei kujuta endast riigihanget selle direktiivi tähenduses isegi mitte siis, kui ühelegi uuele ettevõtjale ei saa anda süsteemiga ühinemiseks luba selle süsteemi piiratud kehtivusajal.

Kohtukulud

- 42 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra koostööstamise kohta artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et selline põllumajandustootjate nõustamissüsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, millega avalik-õiguslik üksus valib välja kõik ettevõtjad, kes täidavad hanketeates kehtestatud suutlikkuse nõuded ning sooritavad samas nimetatud eksami, ei kujuta endast riigihanget selle direktiivi tähenduses isegi mitte siis, kui ühelegi uuele ettevõtjale ei saa anda süsteemiga ühinemiseks luba selle süsteemi piiratud kehtivusajal.

Allkirjad